

UREDNIKOVA RIJEČ

Pastoralna, odnosno praktična teologija¹ je, kao što joj već i samo ime govori, nužno vezana uz pastoralnu praksu. Ona je zapravo teološka praksa u najužem smislu. I kao što cijela teologija kao „filia sui temporis“ traži neprestano prericanje poklada vjere suvremenim i razumljivim jezikom, tako na osobit način praktična teologija nastoji oko stalne prilagodbe izazovima, zahtjevima i aktualnostima svojega vremena, kako teološki govor ne bi ostao „u zraku“, nego kako bi bio razumljiv, imao težinu i odgovarao upravo na ona pitanja koja tište ljude dotičnoga vremena. Upravo je ta misao jasno iznesena također u „definiciji“ praktične teologije donesenoj u „Novom Priručniku“ praktične teologije koji je zajedno sa suradnicima/-cama priredio njemački pastoralni teolog Herbert Haslinger. Tu se jasno govori o praktičnoj teologiji kao teološkoj disciplini „koja je kritički i znanstveno odgovorna; koja polazi od iskustva ljudi (kojima je evanđeoska poruka upućena) kao svojega hermeneutičkoga horizonta i utemeljena je na realnome promatranju kako individualne tako i društveno-strukturne zbilje: ona promišlja ljudsku praksu pod obećanjem i zahtjevom vjere u Boga Isusa Krista koja je ukorijenjena u biblijskoj tradiciji te je smještena u strukturni okvir Crkve kao njezine kritičke instance promišljanja; ona je usmjerena prema ovom cilju: konceptijski pomoći praksi koja omogućuje određeni individualni i društveni život sukladno čovjekovu dostojanstvu pred Bogom pa stoga ima zadaću posredovati kompetentnost za takvu praksu odnosno za samostalno promišljanje te prakse“.²

¹ Tradicionalno se ova disciplina nazivala „Pastoralna teologija“, dok se u posljednje vrijeme, poglavito pod utjecajem tibingenske škole i evangeličke teologije dogodio terminološki pomak pa se sve više govori o „praktičnoj teologiji“. Pastoralna teologija u širem smislu u stvari je – barem na katoličkom području – istoznačna s pojmom praktične teologije; ona označuje bez razlike sav teološki rad koji kritički promišlja praksu ljudi. Praktična teologija tematizira praktičnu ostvarljivost vjere u svaki puta sadašnjem momentu povijesti čovječanstva; ona istražuje pitanja i potrebe, čežnje i tjeskobe, muke i nastojanja ljudi te traga za odgovorom kako je u danim okolnostima moguće uvjerljivo izreći i živjeti evanđeosku poruku o Božjem spasenju danom ljudima po Isusu Kristu. Više o ovomu vidjeti ovdje (u tekstu: S. Nimac, *Tradicija i otvorenost. Situacija i imperativi pred praktičnom teologijom u Hrvatskoj*), str. 229.-246. Problematika nazivlja „pastoralna“ – „praktična“ pregledno je izložena također u urednikovoj riječi knjizi N. Mette, *Katolička pastoralna teologija. Praktična teologija nekoć i danas*, Ravnokotarski Cvit, Knjiga 18, Lepuri – Split, 2004., str. 6-7, te u studiji S. Nimac, *Pokušaj odredbe pojma praktične teologije*, u: Nimac – Seveso, *Praktična teologija. Profil jedne teološke discipline s osvrtom na njezine zadaće u hrvatskoj Crkvi i društvu*, Ravnokotarski Cvit, Knjiga 22, Lepuri, 2009. str. 7-18.

² Herbert Haslinger (ur.), *Handbuch Praktische Theologie, Band 1, Grundlegungen*, Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz 1999., str. 386. (Više o tomu str. 386.-397.)

Slobodnije uzeto, to smještanje evanđeoske poruke u društveni i vremenski kontekst zapravo je zadaća cijele Crkve kao misijske zajednice, a napose onda teologije, i specifično upravo pastoralne (praktične) teologije kao teološke discipline. Jer, ako za teologiju u cjelini vrijedi da je „solidarna sa svojim vremenom“, onda to i pogotovo stoji za praktičnu teologiju.

U Statutu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, koji je nastao udruživanjem Teologije u Splitu i Franjevačke Teologije u Makarskoj, kao bitna svrha Fakulteta navodi se „evangelizacija i inkulturacija kršćanstva kao i razvoj kršćanske filozofske i teološke misli“ (Statut, čl. 3, § 1.), što zapravo, drugim riječima rečeno, znači ovo stalno prericanje evanđeoske poruke na jezik razumljiv društvu i kulturi u kojoj živimo. Tako se u određenom smislu može reći kako je praktična teologija zapravo jedna od središnjih teoloških znanstvenih disciplina te kako stoga postoji trajna potreba za njezinim studijem i istraživanjem novih dostignuća, intradisciplinarno i interdisciplinarno. Tim studijem povezuju se i pozicioniraju također ostale teološke discipline, upravo pod vidom prakse i praktičnoga kršćanskoga življenja.

Noviji razvitak praktične teologije dobio je svoje ishodište kao i odlučujuće poticaje od Drugoga vatikanskoga koncila. S obzirom pak na posve očite crkvene tendencije prema restauraciji, ali i na pojačane krizne linije razvitka u pastoralnoj praksi (prije svega zbog nedostatka svećenika), upravo toj teološkoj disciplini mora biti važno zahtijevati obnovu Crkve kao stalnu zadaću i tome dati svoj vlastiti doprinos.

Na tragu gore naznačenih usmjerenja i zadaća praktične teologije kao teološke znanstvene discipline, u nizu biblioteke „Ravnokotarski *Cvitić*“ do sada smo objavili nekoliko koautorskih knjiga iz područja praktične teologije s profesorima s drugih europskih učilišta: Milano (Italija), Münster (Njemačka), Innsbruck, Graz (Austrija), Ljubljana (Slovenija), Zürich (Švicarska), Sarajevo (Bosna i Hercegovina)... Takav rad i međunarodno umrežavanje smatram također doprinosom tzv. bolonjskom procesu koji među ostalim teži pojačanoj suradnji i razmjeni među nastavnicima europskih sveučilišta, a u koji su aktivno ušle sve visokoškolske ustanove u Hrvatskoj. Suradnja, naime, koju ima u vidu „Bolonjska deklaracija“ i proces njezine realizacije, teži također suradnji europskih sveučilišta, profesora, studenata te izmjenjivanju iskustava i protoka znanja. Praktična teologija – i oni koji se njome *ex professo* bave – pozvana je da upravo zbog svoje ukorijenjenosti u praksi ljudi uopće i kršćanskih vjernika napose u tome dade svoj doprinos.

Ovaj zbornik o aktualnostima i perspektivama danas u praktičnoj teologiji, u kojemu svojim autorskim priložima sudjeluje više uglednih međunarodnih teologa, može se promatrati i kao određeni vrhunac toga višegodišnjega rada i nastoja-

nja kako bi se hrvatskoj (teološkoj) publici ponudio uvid u najaktualnija kretanja i ideje u toj teološkoj znanstvenoj disciplini.

Ugledni pastoralni teolog iz Augsburga, August Laumer u prvom tekstu obrađuje praktičnu teologiju kao teološku disciplinu u povijesti i sadašnjosti. Povijest praktične teologije od njezinih početaka kada je uspostavljena kao znanstvena teološka disciplina u Beču (1774.) pa do danas tema je druge studije, koju je napisao poznati pastoralni teolog Norbert Mette: „*Aktualno stanje i perspektive pastoralne teologije kao teološke discipline*“; treća je studija uglednoga pastoralnoga teologa Rainera Buchera iz Graza (Austrija) „*Pastoralna teologija danas. Koncilske perspektive u kasno-modernim vremenima*“, dok četvrta donosi zanimljivo gledište mladoga pastoralnog teologa, Christiana Bauera koje je iznio u svojem nastupnom predavanju na Sveučilištu u Innsbrucku, a referira se na mjesto i ulogu praktične teologije kao sveučilišne discipline: „*Kršćanska suvremenost? Pastoralna teologija u avanturama kasne moderne*“.

Zaključno slijede prilozi dvaju domaćih teologa: fra Ivan Šarčević, OFM, iz Sarajeva (Bosna i Hercegovina) u tekstu „*Pastoralna teologija od Andrića do Bezića. Prikaz hrvatskih udžbenika pastoralne teologije 19. i 20. stoljeća*“ po prvi put na jednom mjestu prikazuje cijelu udžbeničku literaturu hrvatskih pastoralnih teologa kroz povijest. Osim što je cjelovito obradio udžbenike hrvatskih pastoralnih teologa, prikazao je i poznati austrijski udžbenik, odnosno prijevod 17. izdanja Schüch – Polz (Schüch, I. – Polz, A., *Pastirsko bogoslovje*, Zagreb 1917. preveli Stjepan Djanić i Bogoljub Stričić, Zagreb 1917.). I, u posljednjoj studiji, fra Stipe Nimac, OFM, ukazuje na aktualnosti i imperativne koji stoje pred praktičnom teologijom danas u Hrvatskoj.

Ova knjiga „Praktična teologija danas. Stanje i perspektive“ objavljuje se kao 31. knjiga u nizu biblioteke „Ravnokotarski Cvit“.

Iskreno zahvaljujem svim kolegama i autorima na njihovom nesebičnom daru svojih vrijednih znanstvenih studija!

Zahvaljujem također svima onima koji su na bilo koji način doprinijeli da ovo velebno djelo iz područja praktične teologije ugleda svjetlo dana i, vjerujem, znatno obogati praktično-teološku literaturu na hrvatskom govornom području.

Zahvaljujem recenzentima (dr. sc. Ante Periša, Sveučilište u Zadru, dr. sc. Alojzije Čondić, KBF Sveučilište u Splitu, dr. sc. Brigita Perše, pastoralna služba, Ljubljana i mr. sc. fra Ivica Jurić, OFM, KBF Sveučilište u Splitu).

Isto tako, iskreno zahvaljujem Anti Sesaru, teologu i filozofu, koji je sve nje-mačke tekstove minuciozno pretočio u hrvatski jezik.

Zahvaljujem prijatelju doc. dr. sc. Anti Periši također za stručne i jezične napomene i korekture.

U knjizi donosimo i faksimile naslovnica najznačajnijih djela u razvoju Praktične teologije na njemačkom kao i na hrvatskom govornom području. Za omogućavanje toga zahvaljujem na susretljivosti djelatnicima/-cama biblioteka u Hrvatskoj i u Njemačkoj. Osobito zahvaljujem gospodinu Torstenu Ostmannu, voditelju odjela za teologiju i filozofiju u sveučilišnoj biblioteci sveučilišta „Ludwig-Maximilian“ u Münchenu (LMU). Također zahvaljujem gospođici Romani Kašaj, tajnici u Hrvatskom dušobrižničkom uredu u Njemačkoj, u Frankfurtu na Majni za trud oko pribavljanja faksimila iz Deutsche Bibliothek iz Frankfurta. Zahvaljujem i kolegi Kurtu Appelu, profesoru na Teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču. Isto tako zahvaljujem osoblju Nacionalne Sveučilišne knjižnice u Zagrebu, potom knjižnice „Juraj Habdelić“ (Filozofski Fakultet DI) u Zagrebu, Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i Katoličkom teološkom fakultetu u Splitu.

Zahvaljujem i grafičkom uredniku gospodinu Nevenu Marinu.

Nadamo se da i ovaj međunarodni projekt, izvorno zamišljen i primarno koncipiran kao pokušaj posredovanja aktualnih međunarodnih praktično-teoloških uvida, spoznaja, i kretanja na hrvatsko govorno područje, uz već objavljena izdanja biblioteke „Ravnokotarski *Cvit*“, oslanjajući se na cijenjenoga splitskog pastoralnog teologa Živana Bezića, s vizijom koncilske i pokoncilske pastoralne teologije koju je temeljio na teologiji Drugoga vatikanskog koncila i pokoncilskoj teologiji, može biti doprinos promišljanju ključnih označnica za govor o „Splitskoj školi praktične teologije“, koja se zasigurno ističe praćenjem međunarodnih suvremenih strujanja ne zaboravljajući pri tom ni vlastitu ukorijenjenost i kontekstualnost, a koju će nadograđivati i dalje razvijati nadolazeće generacije kolega s katedre praktične teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Blagovijest, 25. ožujka 2016.

Fra Stipe Nimac, OFM, urednik biblioteke „Ravnokotarski *Cvit*“